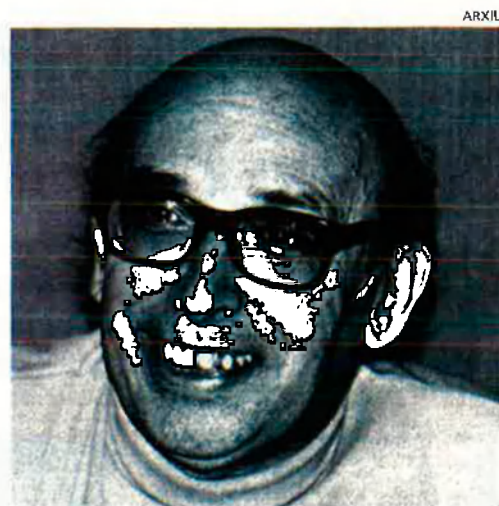

En la mort de Manuel Viusà

L'11 de febrer moria a París el militant històric del Front Nacional de Catalunya Manuel Viusà. El seu company de militància i amic, Robert Surroca, fa una semblança d'aquest independentista de biografia vertiginosa.

Amb dolor i sorpresa hem rebut la notícia de la mort sobtada d'aquest patriota exemplar, seguida, amb tretze dies de diferència, de la de la seva dona Gertrudis. Del matrimoni Viusà-Galí, en va dir Jaume Martínez Vendrell en les seves memòries: "La parella Viusà-Galí em van impressionar molt favorablement des del primer moment que els vaig veure, i l'estima i l'admiraçió que vaig sentir per ells no van ser mai defraudades". I afegeix: "... si algun dia s'explica la seva història, serà una de les més intenses i heroïques que pugui oferir el nacionalisme català. Puc dir d'ells que són de les poques persones que, en moltes ocasions, m'han fet sentir petit, petit". No pretenc amb aquestes ratlles escriure tota la història d'en Viusà, sinó una breu aproximació a una persona de molts desconeguda.

Voluntari contra el feixisme. Viusà va ser d'aquella generació d'homes i dones als quals els fets històrics que Catalunya va sofrir van canviar la vida. Neix, el 1917, al si d'una família obrera d'origen republicà, catalanista i laic: el pare era descarregador al port, la mare planxadora; veu la primera llum al barri de la Barceloneta de la capital de Catalunya. Quan esclata la revolta feixista dels militars espanyols, es presenta voluntari per defensar Catalunya i la República. Lluita al front d'Aragó amb la Brigada Roja i Negra. Quan es retiren va a parar al Cin-

ca amb uns altres companys que es queden amb la missió de recuperar el material, però són detinguts per les forces del "Campesino", pensant-se que volien desertar. Després d'un temps tancats al castell de Lleida, s'aclareixen els fets i immediatament s'incorpora a una Brigada Mixta de Carrabiners i gent del PSUC a Bell-lloc d'Urgell. Poc temps després, el dia de Nadal del 1938, cau presoner dels italians de la División Littorio, a la zona de Seròs, i és internat a un camp de concentració de Valladolid. Al cap de sis mesos, va aconseguir de tornar a Barcelona.

A través de Sixt Blasco, antic membre de la FNEC (Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya) connecta, el 1939, amb els qui inicien el que després s'havia d'anomenar Front Nacional de Catalunya, concretament amb l'Enric Pagès i Montesut i en Lluís Sabaté i Rossignol, que va morir al camp d'extermini de Mauthausen. És en aquesta època, el 1940, quan es casa amb l'escultora i pintora Gertrudis Galí, amb la qual va tenir quatre fills.

Aprofitant els seus coneixements de dibuixant i la seva capacitat pràctica, munta, al carrer dels Correus Vells de Barcelona, un petit taller de fabricació de papiers falsos, per a gent fugitiva dels camps de concentració francesos, que arribaven indocumentats, i amb la intenció d'organitzar els primers nuclis de resistents. Més endavant lloga un local al carrer

de Morabos, a prop d'on ell i la muller tenien l'estudi-habitatge. Allà és on s'elabora la documentació que havien de fer servir els guies i enllaços del Front que es dedicaven a passar clandestinament des d'aviadors caiguts en territori enemic, o agents aliats paraxutats en missions especials i que tornaven, fins a jueus i perseguits en l'Europa ocupada pels nazis.

Durant la Segona Guerra Mundial l'activitat del Front s'intensifica i es multiplica, fent espionatge i informant, primer els Serveis Secrets polonesos (el FNC va passar de França a Portugal via Londres la documentació del govern Sanders), després el Dixième Bureau francès i també l'Intelligent Service anglès. També lliura als aliats informació del moviment portuari de Barcelona i Balears, els plànols de les defenses militars espanyoles a l'Àfrica del Nord, estudis de la costa catalana i les seves defenses per a un hipotètic desembarcament aliat, que s'havia previst ("Operació Torxa") i un llarg, molt llarg, etcètera.

En aquesta tasca Viusà és qui facilita l'impremta, una Boston, amb què es van fer els tiratges dels butlletins, manifestos i documents del FNC. Amb nom suposat, la família Viusà es trasllada a Terrassa. Gràcies als seus contactes artístics amb fabricants del ram tèxtil, per a qui la Gertrudis Galí havia pintat alguns retrats, aconsegueix diners per finançar les activitats de resistència del

Front, que també subsistia gràcies a homes com en Fontanals, que havia estat d'Acció Catalana, o en Pau Farnés, que cotitzava cinc mil pessetes –una fortuna aleshores– cada mes. Viusà es feia dir Manuel Camps, nom amb el qual fins i tot té obra signada. Tenia cura dels dibuixos i fotogravats del *Per Catalunya*, portaveu del FNC. Llavors de la caiguda del 46, la policia el va anar a buscar al carrer de la Creu, de Terrassa, on vivien, però no l'hi van trobar. Viusà es fa escàpol i s'amaga a Barcelona. Uns mesos després reapareix amb motiu de l'entronització de la Mare de Déu de Montserrat, el 1947. És qui munta l'acció de llançada de fulls volants, per mitjà de coets, damunt la gent que es va concentrar en aquell acte d'afirmació catalana.

L'any 1948 surt cap a l'exili amb la seva família. S'instal·len a la Platja de Canet de la Marena (Rosselló) des d'on té cura de la impressió de l'exemplar de l'*Ariel* que va fer-se des de l'exili. També coordina i serveix de pont entre la direcció del Front, que romania a l'interior, i les delegacions que aquesta organització tenia entre els nuclis de catalans exiliats a Anglaterra, Argentina, Estats Units, Xile, Veneçuela i França. Durant aquest període tira endavant, de primer a Catalunya Nord i, a partir del 1956, des de París –on es trasllada–, la segona època del *Per Catalunya*, amb textos propis i alguns altres d'enviats des de l'interior.

Recuperar la memòria històrica. A la dècada dels 60 escriu i edita les biografies d'en Macià i Companys; la del President-màrtir amb motiu del vint-i-cinquè aniversari del seu afusellament. Totes dues són enviades a Perpinyà a cura d'en Jaume Cornudella i, un cop aquí, són recollides per l'equip de fronteres del Front, introduïdes i repartides profusament entre una joventut a la qual s'amagava la nostra història. Viusà també és un dels qui organitzen els primers recitals d'en Raimon, Lluís Llach i l'Ovidi Montllor a la capital francesa.

Amb motiu de la "Caputxinada" edita unes publicacions en nom de la FNEC (que el Front potencia) en francès i anglès per fer conèixer la lluita que es duia a terme, a la universitat, contra la dictadura.

Quan preparava la biografia del president Companys va conèixer la seva vídua, Carme Ballester, amb qui va entaular una bona amistat. Quan ja es coneixien, Carme Ballester va tenir un atac de cor i el metge li va anunciar que no podria tornar a treballar, cosa que la deixava en una situació delicada econòmicament. La vídua de Companys es guanyava la vida en una merceria. Viusà es va encarregar d'organitzar i canalitzar l'ajuda econòmica necessària per evitar-li una situació de precarietat. Així entra en contacte amb Casals d'Amèrica i França i entre tots aconsegueixen de lliurar un ajut mensual (7.500 francs) a Carme Ballester. Quan Batista i Roca se n'assabenta, ell sol hi afegeix la mateixa quantitat i ell i Viusà promouen la reclamació, al govern alemany, d'una pensió com a reparació per víctima de guerra, per la manifesta responsabilitat d'aquests en el segrest i execució posterior del crim. Aquesta gestió es veu coronada per l'èxit.

Un altre referent a destacar d'en Manuel Viusà és que va tenir la casa de París sempre oberta. Durant anys la conegudíssima adreça 19 rue Clauzel va acollir molts compatriotes forçats a exiliar-se a

conseqüència de la seva lluita per Catalunya i el seu alliberament.

El 1979 el govern espanyol acusa Viusà d'haver comprat, juntament amb el catalano-suís Sporri, les armes que va utilitzar l'anomenat Exèrcit Popular Català, sota la suposada direcció d'en Batista i Roca. Fruit d'aquesta acusació, l'estat espanyol va demanar-ne l'extradició. Quan es fa a París la vista sobre l'extradició, les autoritats espanyoles de la Jonquera, barren el pas als autocars, plens de gent, que volien assistir al judici com a mostra de suport a Viusà. L'absoluta manca de proves aportades per justificar l'extradició va fer que el fiscal retirés els càrrecs, demanant excuses a l'acusat i agraint-li el seu passat de resistent, en el Réseau Albi-Maurice, durant l'ocupació de França. El 1982, el matrimoni Viusà-Galí viu la tragèdia de perdre la filla Núria i la néta Meritxell en les riuades que van assolir Andorra. El febrer proppassat culminava una vida d'esforç i de dedicació a la causa de la llibertat de Catalunya. Com tants compatriotes nostres que han estimat apassionadament la nostra Pàtria, Viusà va veure's condemnat a viure i morir lluny seu.

Robert Surroca

